

Kansli- och utredningsenheten
Björn Skog

Kommunfullmäktige

Riktlinjer för Åmåls kommuns stöd till föreningslivet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslaget på riktlinjer för Åmåls kommuns stöd till föreningslivet.

Förvaltningen får i uppdrag att under våren 2024 kommunicera förslaget med föreningarna i Åmål och genom dialog inhämta synpunkter från föreningslivet.

Efter kommunikation och dialogförfarande får förvaltningen i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en rapportering kring inkomna synpunkter och eventuella förslag på korrigeringar baserade på dessa. Kommunstyrelsen kommer därefter behandla förslaget på nytt och fastställa sitt förslag till fullmäktige.

Kommunfullmäktige föreslås därefter anta riktlinjer för Åmåls kommuns stöd till föreningslivet, i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Riktlinjerna ska träda i kraft från och med 1 januari 2025.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beställde en utredning av Åmåls kommuns samlade stöd till föreningslivet den 13 december 2022 (§ 223). Utredningen har visat att stödet är mångfacetterat och omfattande. Förvaltningens ståndpunkt kopplat till utredningen är att det saknas centrala riktlinjer för hur – och på vilka grunder – Åmåls kommun ger ut stöd till föreningar. Detta bedöms inte överensstämma med lagens krav.

I kommunallagen (2017:725) och lagen om vissa kommunala befogenheter (2009:47) framgår att kommunen kan ge bidrag till föreningar som arbetar för lokalmedborgarnas allmänna intresse. Principer för likabehandling slås fast i våra grundlagar vilket gör att ett tydligt, transparent system för utgivande av bidrag och stöd till föreningar är nödvändigt. Det måste vara tydligt för både föreningar och allmänheten vilka stöd som är möjliga att söka, hur ansökningar bedöms och hur handläggningen sker.

Några förändringar att notera är att kulturstrategiska uppdrag, samt ”särskilt kulturbidrag” föreslås kunna ges för flera år i taget. ”Underskottsbidrag för lokalhållande förening samt ”bidrag för byalag” föreslås kunna ges till en mottagande part per tätort i fem utpekade tätorter inom kommunen.

Noteras bör att flera bidrag, exempelvis ”akutbidrag” och ”investeringsbidrag” föreslås kunna innebära avsevärda utgifter för kommunen och är svårbudgeterade. Avsikten är inte att dessa bidrag ska användas frekvent, man kan tänka sig att det

kan gå flera år mellan varje beviljad ansökan. Men i ljuset av en omvärldsanalys och sett över en längre tidsperiod är det ett viktigt instrument i den samlade bidragsportföljen. Avsikten med riktlinjerna är att inga andra former än de angivna, ska ges ut av Åmåls kommun. Därför behöver också denna typ av stöd specificeras och finnas.

Kommunstyrelseförvaltningens ståndpunkt

Det är förvaltningens ståndpunkt att det är önskvärt och nödvändigt med ett samlat regelverk för vilka stöd som kommunen erbjuder föreningslivet. Det bör framgå vem som kan ansöka om stödet, hur ansökningarna bedöms och på vilka grunder som bidrag/stöd fördelas.

Likaså måste det finnas tydliga riktlinjer för hur Åmåls kommun följer upp det utgivna stödet.

De olika stödformerna bör vara balanserade på så vis att antalet olika stöd bör vara så få som möjligt, för att inte skapa oklarhet eller förvirring, vare sig inom organisationen eller gentemot de externa föreningarna. Men samtidigt måste den samlade floran av stöd möta de skiftande behov som föreningarna i Åmål har.

Det livskraftiga föreningslivet är en stor tillgång för kommunens invånare. Bland de aktiva föreningarna ryms allt från mindre föreningar med färre medlemmar och begränsat aktivitetsutbud, till föreningar vars verksamhet lockar tusentals aktiva och besökare per år och är av sådant allmänintresse att de ofta omnämns i massmedia.

Ett kommunalt stödsystem måste vara så fint kalibrerat att det skapar förutsättningar för båda dessa ytterligheter, samt de föreningar som finns någonstans mittemellan.

Det är förvaltningens mening att det föreslagna dokumentet tillgodoser detta behov av att både vara enkelt men också mångsidigt.

Det är viktigt att de stödsystem och bedömningskriterier som kommunen erbjuder, stimulerar till en sådan aktivitet och utveckling som Åmåls kommun önskar och pekar ut i sina övergripande mål.

Genom att särskilt peka på vikten av aktivitet och delaktighet från prioriterade grupper som barn, unga och äldre, tillgodoses detta.

Införande av ett verksamhetsbidrag med en del som är aktivitetsbaserad, bedöms regelverket stimulera föreningar med hög grad av aktivitet och många medlemmar. Det är önskvärt – ur kommunens perspektiv – att skapa ett incitament för föreningarna att vara aktiva, utåtriktade och arbeta för att verksamheten uppfattas som attraktiv för så många invånare som möjligt.

Riktlinjerna innehåller en rad villkor, både allmänna och bidragsspecifika, och avsikten med detta är att slå vakt om fysiskt, demokratiskt och psykosocialt sunda miljöer.

I tillägg till riktlinjerna anser förvaltningen att det finns anledning att berörda nämnder på ett tydligt sätt avsätter speciella budgetposter för de föreningsstöd som de har ansvar för att fördela, för att säkerställa en balanserad utveckling och garanterad fördelning, både idag och i framtiden.

Kommunen har sedan en tid infört en visseblåsarfunktion avseende den egna verksamheten och en tanke för att ytterligare bidra till en hälsosam och säker miljö i

verksamhet som har stöd från Åmåls kommun, kan vara att i dialog med föreningarna marknadsföra denna tjänst som en möjlighet för att anonymt slå larm om missförhållanden, ekonomiska eller andra, som noterats i föreningar med stöd/bidrag från Åmåls kommun. En sådan utvecklad användning av visselblåsar-tjänsten behöver – om den uppfattas intressant av politiken – utredas ytterligare i dialog med tjänsteleverantör, juridisk expertis samt föreningslivet.

Den något ovanliga beslutsprocessen, där det föreslås att kommunstyrelsen godkänner förslaget men också beställer en dialog med föreningarna, att likna vid en remissrunda, anser förvaltningen är nödvändig. Kommunens stöd till föreningarna är en förutsättning för många föreningsors fortlevnad och all förändring i tidigare vedertagna stöd riskerar att både medföra möjligheter och risker. Det är viktigt att föreningarna får sätta sig in i förslaget och upplysa kommunen om vilka konsekvenser ett nytt system skulle få för deras verksamhet. Detta bör ske innan fullmäktige antar riktlinjerna.

Ett lyckat stödsystem för föreningar är en balansakt där kommunens behov och starkt begränsade resurser vägs av gentemot föreningarnas behov och önskemål. Hänsyn behöver också tas till hur mycket resurser kommunen ska lägga på handläggning, uppföljning och granskning. I detta perspektiv är det rimligt att bevilja stöd till etablerade föreningar under längre tidsperioder, och det är också motiveringen till förslaget att de kulturstrategiska uppdragen samt det nya stödet, ”särskilt kulturuppdrag”, ska kunna ges för flera år i taget.

Ekonomiska konsekvenser

Trots att det föreslagna regelverket innehåller ett par delar som är rörliga (exempelvis aktivitetsbaserat verksamhetsbidrag) och svårbedömda, bedömer inte förvaltningen att förslaget innebär några betydande identifierbara ekonomiska konsekvenser. Genom tydliga beslut om budget för de flesta bidragen/stöden säkerställs att Åmåls kommun inte ger ut mer resurser än man har råd med. Genom rättvis fördelning mellan föreningarna, utifrån kriterierna och budgetutrymmet, säkerställs god ekonomisk hushållning. De rörliga delar som är svåra att beräkna utifrån att det inte går att veta hur många föreningar som kan uppstå/avvecklas eller deras förmåga att producera aktivitetstillfällen genererar relativt små summor pengar och bör inte vara problematiskt för kommunen att kunna hantera.

Rättighetsperspektiv

Det som föreningslivet erbjuder i Åmåls kommun – liksom många andra svenska kommuner – är nödvändiga förutsättningar för att uppfylla flera av artiklarna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. I artiklarna slås fast att alla har rätt till fritid (artikel 24), rätt till kultur (artikel 27) och rätt till hälsa (artikel 25). Ett bra system för stöd från kommunen till föreningslivet är en grundläggande förutsättning för att föreningar ska kunna bedriva verksamhet i Åmål och beslutet att anta riktlinjerna bedöms därför inverka positivt på dessa rättigheter.

Måluppfyllelse

Beslutet förväntas bidra till att uppfylla samtliga mål som antagits av kommunfullmäktige, eftersom ett väl fungerande föreningsliv både påverkar arbetsmarknad, utbildning, fortbildning, näringsliv, hälsa, miljö och livskvalitet.

Beslutet bedöms också kunna bidra till att uppfylla regeringens ungdomspolitiska mål om att ”Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.”

Beslutet bedöms också bidra till att uppfylla regeringens mål för kulturpolitiken, samt för samhälle och idrott.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse av kansli- och utredningschef den 6 februari 2024

Förslag på riktlinjer för föreningsstöd i Åmåls kommun

Beslutet skickas till

Kansli- och utredningsenheten

Ekonomienheten

Kommundirektör

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Välfärds- och arbetsmarknadsförvaltningen

Näringslivs- och kommunikationsenheten

Kulturenheten

Teknik- och fritidsnämnden i Säffle och Åmål

Björn Skog
Kansli- och utredningschef
Kommunstyrelseförvaltningen

Jan-Erik Samuelsson
Kommundirektör